Läkarförbundets vision om jämställdhet får draghjälp av ny lag

Osakliga löneskillnader ska bort

Läkarförbundet arbetar för jämställdhet i kåren. Så lyder den femte visionen i verksamhetsplanen som ska tas upp på Läkarförbundets fullmäktigemöte nästa vecka.

Men än är det en bit kvar innan läkarkåren kan säga sig vara en jämställd sådan.

Under förra årets fullmäktige fastställdes de förbundspolitiska målen i form av 16 visioner. Inför årets fullmäktige har centralstyrelsen lagt förslag på mål, delmål och vilka insatser som behövs för att nå dit, för fullmäktige att ta ställning till.

Vision nummer fem handlar om jämställdhet. Ett mål är att osakliga löneskillnader baserade på kön inte ska förekomma.

Läkarförbundet har nyss sammanställt en analys av läkarnas löner med fokus på kön, där framkommer tydliga löneskillnader mellan könen. Män som grupp tjänar mer än kvinnor. Förra årets medianlöner för överläkarna i alla specialiteterna visar att kvinnorna som grupp tjänar 96 procent av männens lön.

Det är bara bland de allra yngsta läkarna som man kan se en motsatt trend. I sex årskullar tjänar kvinnorna mer än männen. Men det beror antagligen på att kvinnorna förefaller vara yngre än männen när de får ut sin legitimation. Jämför man lönerna per legitimationsår har männen genomgående en högre medellön (med undantag för dem som fick ut sin legitimation 1966).

Sista gången frågan tas upp?

Göran Edbom, ordförande i Läkarförbundets förhandlingsdelegation, säger att inför varje avtalsrörelse är förhoppningen att detta ska vara den sista där man behöver ta upp frågan om osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor.

– Efter revisionsförhandlingarna brukar också de flesta vara ganska nöjda, men till nästa revisionsförhandling har nya skillnader uppstått mellan könen. Det är saker som händer mellan de lokala förhandlingarna, och det är där man måste sätta in stöten.

Edel Karlsson Hål, förhandlingschef på Läkarförbundet, delar Göran Edboms uppfattning.

FOTO: JAN HÅKANSSON

Det finns ingen saklig grund för generella löneskillnader mellan könen, det är alla överens om idag, ändå står sig skillnaderna när man granskar statistiken, säger Göran Edbom, ordförande i förhandlingsdelegationen.

– Det som händer är att du får löneförhandlingar mellan de enskilda läkarna och deras chefer, till exempel i samband med nyanställning eller i samband med att man får andra arbetsuppgifter.

– Både kvinnor och män byter jobb och får nya arbetsuppgifter. Det är sannolikt en komplex förklaring till att män

FOTO: MAX DANIELSON

Hanne Witt, sekreterare i Svenska radiologförbundet och överläkare på neuroradiologiska avdelningen på Karolinska sjukhuset, tror att yngre chefer inte gör någon skillnad på mäns och kvinnors löner.

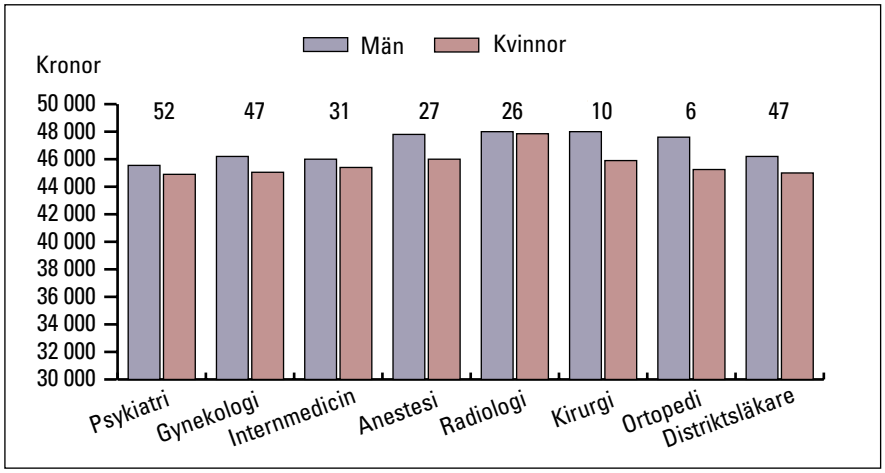

Medianlön 2001 för överläkare för de antalsmässigt sju största specialiteterna och distriktsläkare fördelat på kön. Siffrorna över staplarna anger den procentuella andelen kvinnliga läkare inom specialiteten.

gynnas lönemässigt mer av det, säger Edel Karlsson Hål.

Läkarförbundet som facklig organisation har ett ansvar att se till att kvinnor och män har samma förutsättningar när de går till en löneförhandling, menar hon.

– Därför har vi tagit fram ett utbildningsmaterial som vi hoppas att de tar del av, likaså lönestatistik så att kvinnor och män har samma information inför en löneförhandling.

Edel Karlsson Hål poängterar också att både lokalföreningarna och förbundets förhandlingsavdelning vill att alla ska ta kontakt med dem inför en förhandling för att få bästa möjliga stöd.

– Sedan är det arbetsgivarens ansvar att bedöma kvinnor och män på samma sätt.

Möjlighet att anmäla arbetsgivaren

Lokalföreningarna har numera möjligheter att kräva att arbetsgivarna redovisar den löneanalys de har skyldighet att göra enligt Jämställdhetslagen. Om inte detta görs kan arbetsgivaren anmälas. Än så länge har emellertid ingen anmälts, och Göran Edbom tror det beror på att det helt enkelt är ett nytt instrument som man tidigare inte haft tillgång till.

– Man kanske behöver en liten propå från JämO för att komma till stånd.

Dessutom påpekar han att grunden för de lokala lönediskussionerna bör ske under samförstånd mellan parterna.

– Det känns nog lite motigt för många att hota med lagar och förordningar, det blir ju en form av motsatsrelation.

Kvinnorna snart i majoritet

Läkare har länge varit ett mansdominerat yrke, men på senare år är kvinnorna i majoritet på utbildningen. Bland Läkarförbundets medlemmar under 30 år utgör kvinnorna nästan två tredjedelar. I andra yrken som har feminiserats, till exempel lärare, har man kunnat se en sämre löneutveckling och lägre lönenivå i förhållande till andra yrken. Edel Karlsson Hål ser det som en utmaning att se till att inte läkarkåren möter samma utveckling.

– Yrket har inte ändrat karaktär, det är lika svårt, ansvarsfullt och krävande trots att det relativt sett är fler kvinnor som arbetar inom det. Och det faktum att det finns en könsdominans inom ett yrke är ju inte det som ska avgöra lönenivån!

Sara Hedbäck
sara.hedback@lakartidningen.se

Läkarbrist gynnar jämställda löner

Det finns specialiteter som är så gott som jämställda lönemässigt. Bristen på röntgenläkare har drivit upp lönen för såväl män som kvinnor.

Bland radiologerna tjänar kvinnorna bara några hundralappar sämre än männen.

Det skriande behovet av radiologer som finns över hela landet gynnar både kvinnor och män. Det menar Hanne Witt, sekreterare i Svenska radiologförbundet.

– Du kan peka vart du vill i landet, vill du komma och jobba så tas du emot med öppna armar!

Marknadens förtjänst

Hanne Witt säger att Radiologförbundet egentligen inte arbetat aktivt för att utjämna löneskillnaderna utan att röntgenläkarnas arbetsmarknad har drivit upp löneläget.

– Vi är en bristspecialitet och kommer att vara så även framöver, både med tanke på att vi utökar vårt område och de stora pensionsavgångarna som kommer om tio femton år.

Överläkarna i medicinsk radiologi, varav drygt en fjärdedel är kvinnor, har en hög medianlön. Kvinnorna tjänar 47 850 kronor i månaden och männen 48 000. Det innebär att gruppen kvinnliga röntgenöverläkare tjänar 99,7 procent av sina manliga kollegers medianlön. Förra året var skillnaden nästan två procentenheter större.

Fler kvinnor – lägre lön

Generellt ligger de kvinnotäta specialiteterna på låga medianlöner, medan mansdominerade specialiteter har höga medianlöner.

Dessutom är skillnaderna mellan männens och kvinnornas löner större i specialiteter med större andel män, till bottennappen hör till exempel överläkarna i toraxkirurgi och urologi, specialiteter med endast runt en tiondel kvinnor som tjänar 92,4 respektive 94,9 procent av vad männen tjänar

I majoritet på många ställen

Hanne Witt säger att andelen kvinnliga röntgenläkare på senare år har ökat kraftigt. Bland ST-läkarna i medicinsk radiologi är kvinnorna i majoritet på många ställen.

– Det kanske också kan vara en förklaring. Bland dem som närmar sig pensionen finns nästan inga kvinnor.

Men trots allt tjänar alltså även de kvinnliga radiologerna mindre än sina manliga kolleger.

– Jag vet inte om den där skillnaden kommer bort helt så länge som en gammaldags attityd ligger kvar hos en del äldre chefer som sätter löner, säger Hanne Witt. Men det är ju helt klart att vi ska ha lika lön, så visst bör man jobba för det i Radiologförbundet också.

Sara Hedbäck
sara.hedback@lakartidningen.se